

matičnih knjigah kot zgodovinskem viru nasploh, ki so jih v istrskih župnijah začeli voditi od Tridentinskega koncila dalje. Najstarejše matične knjige za pazinsko območje segajo v leta od 1536 do 1583.

Ivan Grah je v prispevku "Župnijske šole na področju občine Pazin v letih 1870 - 1914" obdelal tiste župnijske šole, ki so v omenjenem obdobju delovale v pazinskem in pičanskem dekanatu. Med gradivom šol so najbolj zanimiva poročila o ustanavljanju šol, materialnem stanju in pogojih dela (šolske stavbe, plače učiteljev...), nabavi šolskih knjig in jeziku poučevanja. V šolskih kronikah se namreč kot jezik poučevanja omenja slovansko-italijanski jezik (lingua slavo-italiana).

Dražen Vlahov se je na posvetovanju predstavil z dvema prispevkoma. V prvem, z naslovom "Viri za zgodovino zdravstvene službe v občini Pazin v letih 1870 - 1914", je podal pregled začetkov organizirane zdravstvene dejavnosti v občini od leta 1870, ko je izšel prvi zdravstveni zakon v Avstriji, s katerim je občina Pazin dobila občinskega zdravnika. Gradivo o tej problematiki je shranjeno v Zgodovinskem arhivu Pazin, v fondu občine Pazin ter v fondu Okrajnega glavarstva Pazin. Drugi prispevek je naslovljen "Organizacija NOO v Pazinskem kraju 1943 - 1945 (resnična in teritorialna pristojnost)". Obdobje delovanja NOO je razdelil na dve obdobji: 1. do kapitulacije Italije in 2. od vsesplošne ljudske vstaje do 1945. leta. Predstavil je teritorialno organiziranost NOO in socialno strukturo odborovnikov.

Mag. Darko Dukovski se je v svojem prispevku "Fašistično gibanje v pazinskem kraju (skozi komentarje arhivskega gradiva)" dotaknil problema razvoja fašizma v srednji Istri in ga primerjal z enakim razvojem v južni Istri na podlagi gradiva iz Zgodovinskega arhiva Pazin in Državnega arhiva v Trstu. Dejstvo, da se fašizem v srednji Istri ni razvil kot gibanje v velikem obsegu, kot je to bil primer z južno Istro, si je razlagal z nacionalno strukturo prebivalstva, ki je bilo v centralni Istri zvečine hrvaško.

Po kratki diskusiji se je posvetovanje zaključilo. Referenti so na posvetovanju predstavili le del bogatih fondov, ki so nastali v pazinskem kraju in o pazinskem kraju v dolgih stoletjih. Gradivo - zgodovinski viri, je razmetano po mnogih različnih inštitucijah. Zaradi tega bi bilo potrebno izdelati sumarno študijo o gradivu, nanašajočem se na Pazin in pazinsko območje. Ta bi olajšala delo mnogim raziskovalcem pazinske preteklosti in ljubiteljem zgodovine ter omogočila vpogled v še neraziskane teme.

Prispevki, prebrani na posvetovanju, bodo predvidoma objavljeni v Vjesniku istarskega arhiva v letu 1992 v redni številki ali kot posebna izdaja.

Vida Rožac Darovec
USTANOVITEV ŠOLSKE SEKCIJE
ZGODOVINSKEGA DRUŠTVA
ZA JUŽNO PRIMORSKO

Na občnem zboru Zgodovinskega društva za južno Primorsko 29. aprila 1992 smo sklenili, da ustanovimo šolsko sekcijo. Zakaj se nam je to zdelo potrebno? Aktivni del našega članstva se v zadnjem času ukvarja predvsem z izdajanjem zbornika Annales, in pri tem imamo občutek, da nekako izgubljamostik s pomembnim delom članstva - učitelji. Le-ti imajo pri svojem delu specifične probleme, s katerimi se v društvu nismo posebej ukvarjali.

Pomen zgodovinskega znanja je v tem, da skupaj z drugimi družbenimi vedami soustvarja mladostnikov svetovni nazor. Žal je v zadnjem času predmet zgodovine veliko izgubil na pomenu, mlade generacije so vedno bolj ahistorične, saj si oblast ni želela pretirano osveščeni posameznikov. Vendar bi se vsi, ki sodelujejo v pedagoškem procesu, morali zavedati znanega rimskega izreka "historia vitae magistra". Kajti kot pravi Leibnitz "izvor sedanjih se nahaja v preteklih stvareh, stvar pa se nikdar ne spozna bolje kakor po svojih vzrokih".

Znan pa je tudi izrek, da vsaka generacija piše svojo zgodovino, da je torej zgodovina žal velikokrat v službi ideologije in se kot taka velikokrat razvrednoti, kar se je zgodilo tudi pri nas. Pri mladih so zelo pogosti stereotipi - zgodovina = NOB, kar glede na šolske programe, ki smo jih imeli, ni čudno.

Tako so družbenopolitične spremembe postavile marsikatero poglavje zgodovine v drugačno luč, učitelji pa pred različne dileme in v strah pred novimi ideološkimi pritiski. Tudi v ta namen smo 8. junija 1992 ustanovili Šolsko sekcijo, v okviru katere bomo učiteljem pomagali pri razreševanju problemov, ki se pri pouku pojavljajo. To bomo dosegli z raznimi predavanji in okroglimi mizami, ki jih bodo vodili priznani strokovnjaki.

Naš namen je še poglobiti znanje učiteljev predvsem na področju zgodovine vsakdanjega življenja, gospodarske in socialne zgodovine. Vendar bo to le del nalog, ki jih bo Šolska sekcija opravljala - posebna skrb bo veljala ukvarjanju s šolajočo se mladino. Učiteljem bomo nudili pomoč pri delu krožkov, organizirati nameravamo delavnice, kjer bi se mladi spopadali z raznimi problemi, predvsem iz lokalne zgodovine, kajti vemo, da je le-ta zelo skromno prisotna v šolskih učnih načrtih, vemo pa tudi, da bi mlade veliko bolj pritegnila kot zgodovina naših južnih sosedov, ki zaseda obsežen prostor v učbenikih.

Organizirali bomo mentorstva pri izdelavi raziskovalnih nalog ter pomagali šolam pri organizaciji ekskurzij. Skrbeli bomo tudi za obveščanje učiteljev o novostih, ki so pri našem delu pomembne (npr. predstavitev novih publikacij, knjig in dognanj).

Po ustanovnem sestanku smo že uresničili del zastavljenih nalog s predavanjem dr. Janeza Peršiča o Kolumbovem odkritju Amerike, s katerim smo se tudi mi spomnili tega dejanja, ki je ne glede na svojo kontroverznost temeljito spremenilo tok svetovne zgodovine.

V naslednjem šolskem letu nameravamo izpeljati del načrtanih dejavnosti, seveda pa bo sekcija brez sodelovanja učiteljev zgodovine in drugih humanističnih predmetov obstala na začetku. Zato vabimo vse, ki ste zainteresirani, k sodelovanju.

Gorazd Marušič

RAZSTAVA

“NEVIDNE STRANI VIDNE UMETNOSTI”

V Pokrajinskem muzeju v Kopru je bila v ponedeljek, 4. novembra 1991, otvoritev razstave “Nevidne strani vidne umetnosti” iz Narodne galerije iz Ljubljane. Avtorica razstave je Lidija Tavčar.

Na razstavi spoznamo stare metode konservacije oziroma umetniško ustvarjanje s naravnimi materiali: zemljo, minerali, lesom, kamnom... Tudi barve so nekoč pridobivali iz naravnih materialov, in sicer iz različnih prsti in mineralov. O načinu pridobivanja barv lahko v katalogu, ki je izšel ob razstavi preberemo:

“Sveže kokošje jajce so razbili in ločili beljak od rumenjaka. Nato so iz rumenjaka pazljivo odstranili še zadnje preostanke beljaka. Nad posodo so rumenjak predrli, da se je vsebina izcedila, med prsti pa jim je ostala rumenjakova opna. Rumenjaku so dodali nekaj kapljic vode, ga stepili s čopičem in primešali vinski kis (v količini, ki napolni polovico jajčne lupine). Barvni prašek ali pigment, ki so ga predtem pridobili z mletjem barvnih zemelj ali s trenjem mineralov, so nato položili na kamnito ploščo. Na njej so drobni pigmenti pokapljali z vodo in ga znetli v gosto zmes. Tej zmesi so zatem dodali enako količino že pripravljenega rumenjaka in oboje trli tako dolgo, dokler barva ni postala mehka kot maslo.”

S področja slikarstva je predstavljena uporaba tempera, oljnih barv, krede in oglja, s področja kiparstva pa izdelovanje kalupov. Seznanimo se z načinom nanašanja barv na svež omet pri izdelavi fresk. Pomembno mesto ima na razstavi tudi restavracija. Med drugim je predstavljeno delovno orodje za restavracijo, kot čopiči, dleta, punktirka...

Poleg tega so v sklopu razstave predstavljena tudi umetniška dela slovenskih umetnikov, kot Riharda Jakopiča, Ivana Zajca, Toneta Lapajneteta, Ivane Kobilce, Hinka Smrekarja idr., in prikazan je video film o ustvarjanju umetniških del.

Darko Darovec

MEDNARODNI SIMPOZIJ ZGODOVINARJEV
NA TEMO BENEŠKE ISTRE

Zgodovinsko društvo za južno Primorsko si je zastavilo nalogo, da bo aktivno delovalo na polju zgodovinske vede in kulturnih razprav na območju Slovenske Istre. Kot naravno okolje pa tu nastopata vsaj še sosednji pokrajini Tržaško in hrvaška Istra, kamor je društvo s svojo dejavnostjo ravno tako že angažirano posegalo.

Člani društva smo s tako aktivno politiko navezali že precej plodnih kontaktov tudi s strokovnjaki s Tržaškega (Državni arhiv in Univerza) in iz Benetk (predvsem Državni arhiv). Oblikovala se je skupna zamisel o prirejanju vsakoletnih strokovnih seminarjev oziroma posvetovanj, ki bi se odvijala eno leto na slovenski, drugo leto na italijanski strani, družila pa bi jih nekdanja skupna preteklost v okviru Beneške republike. Ta je zapustila temu območju ogromno kulturno dediščino, ki se ni in se ni mogla zabrisati kljub nekaterim ostrim posegom v naravni tok zgodovine in nepredstavljivi hitrosti sodobne potrošniške družbe ter naraščanju njenih potreb.

Tako se je društvo v sodelovanju z nekaterimi aktivnimi kolegi z italijanske strani odločilo prevzeti pobudo za organiziranje rednih zgodovinskih simpozijev z obeh strani italijansko-slovenske meje, ki bi se vsekakor razširili na sosednjo dalmatinsko obalo, kjer smo tudi že naleteli na ljudi, pripravljene za sodelovanje. Vsekakor bomo v to dejavnost pritegnili še rovinjski Center za zgodovinske raziskave in druge strokovnjake iz hrvaške Istre.

Zavedamo se, da bodo le brezhibno in na visoki strokovni ravni organizirani simpoziji pobudili zadosten interes strokovne javnosti in s tem upravičenost tega početja. Pri tematski omejitvi na geografski pojem Istre ne bi smeli ostati strogo omejeni, temveč bodo referati posegali vsaj še v območje današnje dežele Furlanija Julijska krajina in v Dalmacijo, kot se dogodki tako v preteklosti kot sodobnosti niso omejevali na zgolj eno območje, saj so bili vzrok in posledica širših družbenih dejanj. Geografska omejitev pa mora vsekakor predstavljati temeljni raziskovalni interes, kakor tudi obdobje Beneške republike, za katero je ravno tako značilna posledična odzivnost v predhodni in dobi po propadu Beneške republike.

Tematika vsakokratnega simpozija bo natančno definirana in zato specificirana na določene probleme, tako da bo omogočala poglobljene študije in zavzetost vseh udeležencev. Referati bodo objavljeni v posebni periodični publikaciji ACTAE HISTRIAE, ki jo bo društvo izdajalo posebej v ta namen, ali v podobni publikaciji, ko bi se simpozij odvijal na italijanski strani. Organizirano bo simultano prevajanje, organizator pa bo poskrbel za nastanitev in ugodje udeležencev.

Naj poudarim, da smo informativno-poskusni simpozij na temo prvega simpozija že izvedli v Miljah februarja